

РОЗДІЛ 2
ОБМІН КРАЩИМИ ПРАКТИКАМИ З ІНТЕГРАЦІЇ
ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ
У МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ІНІЦІАТИВИ ВНЗ

Наталія Байдюк,
викладачка кафедри початкової освіти
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького

ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ
ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Структура готовності майбутніх фахівців соціальної сфери до гармонізації гендерних взаємин у молодіжному середовищі передбачає поєднання трьох взаємопов'язаних компонентів: мотиваційно-аксіологічного, інформаційно-теоретичного та організаційно-діяльнісного. Саме організаційно-діяльнісний компонент, що включає здатність розв'язувати практичні задачі у напрямку оптимізації гендерної взаємодії за допомогою застосування професійних умінь, виявився найменш сформованим у студентів – майбутніх фахівців соціальної сфери: 77,2% студентів/студенток показали низький рівень сформованості, 20,5% – середній рівень, 2,3% – достатній рівень, високий рівень умінь не продемонстрував жоден із опитаних.

Гендерна складова комунікативних, аналітичних, діагностичних, терапевтичних та інших умінь знаходить своє відображення у конкретних формах професійної діяльності, тому оцінці підлягали організація та якість проведення студентами/студентками:

– індивідуальної роботи з клієнтом: дослідження гендерних характеристик особистості за допомогою опитувальника С. Бем по вивченню маскулінності-фемінності та його модифікованого варіанту, тесту Лірі, опитувальників «Розподіл ролей у сім'ї», «Хто Я?», консультування у ситуації гендерної дискримінації та гендерного насильства, виявлення внутрішньо особистісного гендерного конфлікту;

– застосування групових форм роботи: підготовка та проведення тренінгів «Особливості гендерних відносин у сучасному світі», «Основи сімейного щастя», Уроків гендерної грамотності для різних вікових категорій, розробка соціальних проектів, присвячених гендерній тематиці («Клуб жіночого лідерства», «Школа відповідального батьківства»); організація виставки дитячих малюнків «Долоні повинні захищати з дитинства»;

– використання форм роботи, що мають масовий характер: організація та проведення вуличної акції «Знай свої права», участь у ґендер-квестах «Шлях до гармонії», проектування власного варіанту локальної акції «16 днів проти ґендерно обумовленого насильства», участь у підготовці фотовиставки – «Черкаські татусі», зйомка відео-роликів на ґендерну тематику та поширення їх через соціальні мережі; експрес-опитування студентства та мешканців міста «Якби я на один день став/стала людиною іншої статі»; участь у моніторингу на предмет проявів сексизму у інформаційному просторі міста.

Після проведеної експериментальної роботи, що включала: запровадження до навчального плану підготовки фахівців соціальної сфери спеціалізованого курсу «Основи гармонізації ґендерних взаємин», застосування інноваційних форм позанавчальної роботи, активне залучення студентства до волонтерської діяльності у громаді через Центр ґендерної освіти, ми відзначили низку наступних змін:

1. Студенти/студентки більш чітко диференціюють послуги, що можуть бути надані на основі застосування ґендерного підходу. Однак, краще сформованими залишаються уявлення щодо специфіки надання допомоги жінкам (403 ситуації), у той час як для чоловіків названо лише 345 ситуацій.

2. У структурі надання видів допомоги відбулися зміни. Жінки найчастіше отримували психологічну допомогу, спрямовану на підвищення впевненості у власних силах, консультації з роз'яснення та захисту своїх прав. З'явилися нові напрями роботи: допомога в усвідомленні рівноправності жінок і чоловіків, підтримка на шляху самореалізації.

Актуальною залишилася проблема захисту від насильства. Чоловіки у змодельованих ситуаціях найчастіше потребували психологічної підтримки, допомоги у складних життєвих обставинах, юридичних послугах. Серед нових видів роботи: допомога в усвідомленні рівноправності жінок та чоловіків, розповсюдження знань про ґендерну рівність, закладання основ партнерської моделі сімейних стосунків, формування позитивного ставлення до сімейного життя та усвідомленого батьківства, популяризація відповідального ставлення до власного здоров'я, попередження проявів агресії та насильства.

3. Самооцінка сформованості професійних умінь у майбутніх фахівців після проведеної експериментальної роботи зросла у 1,85 рази. Більш сформованими виявилися такі уміння як: здатність сприймати, розуміти людей з різною ґендерною ідентичністю; переосмислення власних ґендерних уявлень у бік еґалітарності, самоосвіта з ґендерної проблематики. Студенти/студентки добре оцінюють готовність до проведення Уроків ґендерної грамотності та тренінгів з метою гармонізації ґендерної взаємодії. Зросла готовність спілкуватися на основі толерантності, демонструвати досвід еґалітарної поведінки, створювати та реалізовувати соціальні проекти, спрямованих на

побудову гармонійної ґендерної взаємодії. Дещо менш розвиненими виявилися уміння, пов'язані із діагностикою проблемних зон ґендерних взаємин.

Показники сформованості умінь студентів/студенток після проведеного експерименту виглядають наступним чином: на високому рівні виявилися 16,2% досліджуваних, на достатньому – 64,7%, на середньому рівні – 16,2%, на низькому – 2,9%, що свідчить про ефективність запропонованих організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до гармонізації ґендерних взаємин у молодіжному середовищі.

Алла Войтовська,
викладачка кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини

ПРОБЛЕМИ ҐЕНДЕРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВНЗ

Для переважної більшості дівчат і юнаків з особливими освітніми потребами вступ до вищого навчального закладу і початок навчання стають першим дієвим кроком у напрямку ґендерної соціальної інтеграції. Водночас подібний досвід не завжди є позитивним. Насамперед, це пов'язано з неготовністю сучасної вітчизняної вузівської системи до створення оптимальних умов для навчальної діяльності студентської молоді цієї категорії.

У процесі ґендерної соціалізації індивідам через певні суспільні структури приписується наслідувати ту чи іншу ґендерну роль, що повинна відповідати ґендерній ідентичності. Домінуючими структурами ґендерної соціалізації дослідники вважають сім'ю, заклади освіти, групу однолітків, ЗМІ тощо.

Вплив навчально-виховного процесу закладів освіти як провідного чинника ґендерної соціалізації на формування ґендерної ідентичності відмічають Т. Говорун, Т. Голованова, Т. Дороніна, О. Кікінежді, В. Кравець, О. Луценко, О. Цокур та інші учені.

Ґендер виступає найважливішим чинником переживання людиною інвалідності, про що свідчать такі факти зі статистики Всесвітньої організації охорони здоров'я:

1) жінки з особливими освітніми потребами становлять соціальну групу з найнижчим рівнем життя;

2) жінки і діти з особливими освітніми потребами часто зазнають жорстокої (фізичної, сексуальної, емоційної) експлуатації;